

לקוטי תורה • פרשת בהעלותך • מאמר 2

ביאור על הנ"ל

ביאור על הנ"ל

שמן המנורה הוא החכמה הנסתרת, והוא נמשך רק באמצעות "כתישה": בירור למעלה, ושפלות ומרירות אצל האדם. באמצעותו יורדת אהבתו הגדולה של אהרן "על שפת מדותיו", והיא מעלה את מלכות עצמה באמצעות אור החכמה, למעלה מן העלייה שאליה מגיעים שנים־עשר השבטים בכוחות עצמם.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/2

הנקודה

שמן המנורה הוא החכמה הנסתרת, והוא נמשך רק באמצעות "כתישה": בירור למעלה, ושפלות ומרירות אצל האדם. באמצעותו יורדת אהבתו הגדולה של אהרן "על שפת מדותיו", והיא מעלה את מלכות עצמה באמצעות אור החכמה, למעלה מן העלייה שאליה מגיעים שנים־עשר השבטים בכוחות עצמם.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

שמן המנורה הוא שמן זית "כתיש", והשמן הוא החכמה הנסתרת, מוחא סתימאה, המקור ה"מושח" את חכמת האצילות. הכתישה מפרידה את הפסולת מן הטוב, ולכן השמן מבטא בירור: למעלה, "בחכמה יתבררו"; אצל האדם, השפלת עצמו עד עפר והרגשת מרירות על ריחוקו מה'. מזמור קל"ג מתאר את דרכו של השמן: מן הראש אל הזקן, ששערותיו הן הלכות התורה, ומשם "על שפת מדותיו" — שבעת הנרות. מכיוון שהעולמות אינם נחוצים לה', יש לעורר מלמטה את רצונו להיות מלך, ואהבתו הגדולה של אהרן ממשיכה את הרצון העליון בכתר של מלכות, ובכך משנה את מדותיו של האדם עצמו. לאהבה זו צריכה להקדים אהבת עולם, אהבתו של אברהם מן הדרום, צד ימין של מיכאל. השבטים עולים רק עד מלכות, "ששם עלו שבטים", כפי שהנשיאים העלו כל אחד את שבטו, והים נבקע לשנים־עשר שבילים; אהרן מעלה את מלכות עצמה באמצעות החכמה, בשבעת הנרות, בדומה לשבעת הנחלים העתידיים של הנהר. שורש שמן המאור הוא בכתר העליון.

מבנה

1	השמן הוא החכמה הנסתרת	2-11
הכותרת מציגה את המאמר כביאור למאמר שקדם לו. שמן הזיתים ה"כתותים" הוא החכמה הנסתרת, מוחא סתימאה, ה"מושח" את הקודש — חכמת האצילות — כשורשה.		
2	כתישה, בירור ושערות	31
כתישה היא בירור, המתרחש במוחא סתימאה; בעבודת ה' היא שפלות ומרירות, הממשיכות את השמן ומעלות את הנרות. שערות הזקן שבמזמור קל"ג נובעות מאור חוזר של הבירורים, והן הלכות התורה, כפי שנאמר: "ותהי נפשי כעפר ... פתח לבי בתורתך".		
3	שבעת הנרות והרצון להיות מלך	7-41
השמן הנמשך "על שפת מדותיו" הוא העלאת שבעת הנרות, הממשיכה אור בכתר של מלכות. העולמות אינם נחוצים לה', ולכן אהבתו הגדולה של אהרן — הכיסופים להתגלות אור אין סוף למטה — מעוררת את הרצון העליון להיות מלך; אצל האדם היא משנה את המדות.		
4	תחילה הדרום: אברהם ומיכאל	81
המנורה עמדה בדרום: לאהבה גדולה צריכה להקדים אהבת עולם, אהבתו של אברהם, הנמשכת מחסד, מדרגתו של מיכאל, הכהן הגדול שבימין; לאחר מכן אהרן הכהן הגדול מדליק את המנורה.		
5	מדוע מרירות, ולאן עלו השבטים	91
המרירות והזעקה הן הכתישה הממשיכה את השמן ממוחא סתימאה, שורש אהבתו של אהרן ב"רב חסד". "ששם עלו שבטים" מתאר את עליית שנים־עשר השבטים, שהם גבולות בבריא, לירושלים, למלכות, שם אימא מתחברת עם הבת.		

עליית השבטים, בדומה לעליית קודש הקודשים של הבריאה לאצילות, מגיעה רק עד מלכות; אהרן מעלה את מלכות עצמה, בכך שהוא ממשיך בה את אור אבא העליון. זהו ההבדל בין קרבנות הנשיאים לנרות, ועדן – החכמה העליונה – הוא פירוש "בהעלותך".

כל נשיא העלה את שבטו, והים נבקע לשנים-עשר שבילים, בדרגת מלכות; שבעת הנרות מעלים את כל הנשמות יחד, בדומה לנהר העתידי, בינה, שיכה לשבעה נחלים, המגלים חכמה משבע הספירות התחתונות של עתיק – האבות והאימהות.

הקרבנות מעלים כל שבט לשורשו שלו באצילות, ואילו הנרות מביאים את אור החכמה, שלמעלה מבינה, בשבעה נרות. הרמ"ז מבחין בין שמן המאור, שמקורו בכתר העליון, לבין שמן המשחה, שמקורו במוחא סתימאה.

אהבת עולם אהבת עולם

אהבתו של אברהם, הנמשכת מחסד, מדרגת הדרום ומדרגתו של מיכאל שבימין; עליה לבוא לפני האהבה הגדולה.

כתר של מלכות כתר שבמלכות

הרצון שבתוך מלכות, הרצון להיות מלך, שאליו ממשיכה העלאת הנרות "אל מול פני המנורה" את הרצון העליון.

"ששם עלו שבטים" ששם עלו שבטים

עליית שנים-עשר השבטים, שנים-עשר גבולות בבריאה, למלכות; זוהי מדרגת שנים-עשר קרבנות הנשיאים, הנמוכה מהעלאת מלכות עצמה בידי אהרן.

מוחא סתימאה (המוח הנסתר) מוחא סתימאה

החכמה הנסתר של אריך אנפין, המקור שממנו באה חכמת האצילות; המאמר מזהה אותה עם שמן המנורה ועם שמן המשחה.

בירור בירור

הפרדת הטוב מן הפסולת, בדומה לשמן הנסחט מזיתים כתושים; למעלה זהו בירור התיקון מן התוהו במוחא סתימאה, ואצל האדם – שפלות עצמית ומרירות.

כתישת הזיתים כתישת הזיתים

בעבודת ה', השפלת האדם את עצמו עד עפר והרגשת מרירות על ריחוקו מה', הממשיכות את "שמן" החכמה הנסתר.

אהבה רבה אהבה רבה

כיסופיו הנפלאים של אהרן לכך שאור אין סוף יתגלה למטה; הם מעוררים את הרצון העליון להיות מלך ומשנים את מדותיו של האדם.

קטע 1 • 11-2

השמן הוא החכמה הנסתרת

1 ביאור על הנ"ל

ביאור על האמור לעיל.

הכותרת מציגה מאמר זה כביאור נוסף למאמר שקדם לו, המאמר הראשון לפרשת בהעלותך. הוא חוזר לנושאים שנידונו שם — שמן המנורה ואהבתו הגדולה של אהרן — ומבאר מהו מקורם.

2 הנה השמן נמשך מכתיתת הזיתים כמ"ש שמן זית זך כתית¹. והיינו כי השמן הוא חכמה סתימאה וכמ"ש שמן משחת קדש.

השמן מופק מכתישת הזיתים, כמו שנאמר: "שמן זית זך, כתית". כלומר, השמן הוא חכמה סתימאה, וכמו שנאמר: "שמן משחת קודש".

הפסוק המצווה על נתינת שמן למנורה מכנה אותו "כתית": השמן יוצא מן הזיתים רק כאשר כותשים אותם. אדמו"ר הזקן מזהה את השמן עם חכמה סתימאה, חכמה נעלמת שלמעלה מן השכל הגלוי, ותומך בכך בביטוי "שמן משחת קודש".

פ"י קדש הוא חכמה דאצילות והשמן מושח את הקדש והיינו לפי שהוא בחינת מו"ס [מוחא סתימאה] שהוא מקור ושרש להתהוות החכמה.

הכוונה היא ש"קודש" הוא החכמה שבאצילות, והשמן מושח את הקודש. כלומר, השמן הוא בחינת מוחא סתימאה, שהיא המקור והשרש להתהוות החכמה.

בקבלה, "קודש" הוא כינוי לחכמה שבאצילות. שמן המושח את הקודש נמצא למעלה ממנו, ולכן השמן הוא מוחא סתימאה, "המוח הנעלם", המקור שממנו מתהווה החכמה עצמה.

קטע 2 • 11-3

כתישה, בירור ושערות

3 ומה שנמשך מכתיתת הזיתים הוא בחינת הבירורים כמו שע"י כתישת הזית² נפרד הפסולת ונבדל בפני עצמו והטוב נמשך ממנו לעצמו והוא השמן.

ומה שנמשך באמצעות כתישת הזיתים הוא בחינת הבירורים: כשם שכתישת הזית מפרידה את הפסולת ומעמידה אותה בפני עצמה, ואילו הטוב נמשך ממנו לעצמו — וזהו השמן.

הכתישה מפרידה: הפסולת והסיכים נותרים לעצמם, והטוב — השמן — יוצא בפני עצמו. לכן השמן המופק מכתישת הזיתים מצביע על בירורים, כלומר הפרדה בין הטוב לפסולת.

כן למעלה הוא ענין בחכמה אתברירו. ועיקר הבירורים הוא במו"ס [במוחא סתימאה] דהיינו בירור עולם התיקון מעולם התהו ושכירת הכלים שנפלו לבייע³ כו' כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] סי' כ"ח.

כך גם למעלה, זהו ענין "בחכמה אתברירו" — הבירור נעשה באמצעות חכמה. עיקר הבירורים הוא במוחא סתימאה, כלומר בירור עולם התיקון מתוך עולם התהו ושכירת הכלים שנפלו לבריא, ליצירה ולעשיה וכו', כפי שנכתב באגרת הקודש, סימן כ"ח.

למעלה זהו המאמר "בחכמה אתברירו". עיקר הבירור מתרחש במוחא סתימאה: עולם התיקון מתברר מתוך עולם התהו, שכליו נשברו ונפלו לעולמות התחתונים — בריאה, יצירה ועשיה — כפי שמוסבר באגרת הקודש, סימן כ"ח.

וכן בעבודת ה' ענין הבירור ע"י כתיבת הזית עיין במדרש רבה ר"פ תצוה והיינו שישפיל כך גם בעבודת ה', ענין הבירור באמצעות כתיבת הזית (ראו מדרש רבה, בתחילת פרשת תצוה) הוא שעל האדם להשפיל

לכתיבת הזית יש מקבילה גם בעבודת האדם את ה'. המדרש בתחילת פרשת תצוה משווה את ישראל לזית, המוציא את שמנו רק לאחר שחובטים בו וכותשים אותו.

עצמו לעפר ויתמרמר על ריחוקו מה' וע"י כתיבתה זו ממשיך בחינת שמן שהוא מו"ס [מוחא סתימאה] דא"א ומזה נמשך העלאת הנרות שהוא גילוי בחי' אהבה רבה דאהרן.

את עצמו עד עפר ולהתמרמר על ריחוקו מה'. באמצעות כתיבה זו הוא ממשיך את בחינת השמן, שהיא מוחא סתימאה של אריך אנפין; ומתוך כך נמשכת העלאת הנרות, שהיא גילוי בחינת האהבה רבה של אהרן.

ה"כתיבה" של האדם היא השפלת עצמו עד עפר והרגשת מרירות על ריחוקו מה'. בכך הוא ממשיך את ה"שמן" — מוחא סתימאה של אריך אנפין, החכמה הנעלמת שבבחינת כתר — וממנה באה העלאת הנרות: האהבה רבה שאהרן עורר בישראל.

(ובד"ה כי אתה נרי⁴ נתבאר דמבחינת השמן נמשך ג"כ יראה עילאה והיינו כי שורש יראה עילאה הוא ממו"ס [ממוחא סתימאה]) וזהו ענין כשמן הטוב כו' יורד על הזקן⁵ כי

(ובמאמר המתחיל "כי אתה נרי" מוסבר שגם יראה עילאה נמשכת מבחינת השמן, משום ששורשה של יראה עילאה הוא במוחא סתימאה). וזהו פירוש "כשמן הטוב... יורד על הזקן", שכן

בסוגריים מוסיף המאמר, כפי שמוסבר במאמר "כי אתה נרי", שגם יראה עילאה נמשכת משמן זה, מפני שגם שורשה במוחא סתימאה. לאחר מכן עובר המאמר לתהילים קל"ג: השמן הטוב שעל הראש יורד על הזקן, זקנו של אהרן.

הנה ממותרי מוחין הנמשך ממו"ס [ממוחא סתימאה] יוצאין ובוקעין השערות והתהוות השערות הוא מאור החוזר מן הבירורים הנ"ל

הנה, מן המותרות של המוחין הנמשכים ממוחא סתימאה יוצאות השערות ובוקעות. התהוות השערות היא מאור חוזר של הבירורים האמורים לעיל,

על פי הקבלה, השערות צומחות מ"מותרות" המוחין: מן האור של המוח הנעלם, שהוא מעבר למה שהראש יכול להכיל בתוכו. התהוותן היא מן האור החוזר של הבירורים — אור שחוזר לאחור במקום להיקלט.

שאין הכלי יכולה לסבול את האור החוזר מן הבירור ומזה יוצאין השערות (ועמ"ש בענין פי מ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] קכ"ח ב' כחמר טב על דורדייה).⁶

משום שהכלי אינו יכול לסבול את האור החוזר מן הבירור, ומכאן יוצאות השערות. (ועיינו במה שנכתב על פירוש דברי הזוהר חלק ג', קכ"ח ע"ב: "כחמר טב על דורדייה".)

מכיוון שהכלי אינו יכול לסבול את האור החוזר המתחדש בעקבות הבירור, האור יוצא אל מחוץ לכלי בדמות שערות. ההערה בסוגריים מפנה לדיון במקום אחר בביטוי מן הזוהר, שבו המוח הנעלם שורה "כחמר טב על דורדייה".

והנה ענין השערות הוא צירופי אותיות התורה. כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות.^{7,8,9}

והנה, ענין השערות הוא צירופי אותיות התורה, כדברי חז"ל על הפסוק "קווצותיו תלתלים": "תילי תלים של הלכות".

השערות מייצגות את צירופי אותיות התורה. חז"ל דורשים את "קווצותיו תלתלים" — "תילי תלים" של הלכות — הנלמדות מכל קוץ שבאותיות.

וזהו ונפשי כעפר לכל תהי [תהיה]¹⁰ בחי כתיבת הזיתים ואח"כ פתח לבי בתורתך בחי השערות והלכות התורה. שעליהם נמשך בחי כשמן הטוב בחי משחת קודש שהוא מושח את הקדש בחי חכמה.¹¹

וזהו [פירוש] "ונפשי כעפר לכל תהי": בחינת כתיבת הזיתים; ולאחר מכן, "פתח לבי בתורתך": בחינת השערות והלכות התורה, שעליהן נמשכת בחינת "כשמן הטוב", בחינת "משחת קודש", המושחת את הקודש — בחינת חכמה.

התפילה שבסוף תפילת העמידה הולכת באותו סדר. "ונפשי כעפר לכל תהי" היא כתיבת הזיתים; "פתח לבי בתורתך" הם השערות והלכות התורה; ועליהם נמשך "השמן הטוב", שמן המשחה של חכמה.

שבעת הנרות והרצון להיות מלך

4 ואח"כ שיורד ע"פ מדותיו.¹² והוא ענין העלאת שבע נרות המנורה. פי' כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שעיקר ענין העלאת הנרות אל

ואחר כך, "שנוזל על פי מידותיו". וזהו ענין העלאת שבעת נרות המנורה. הפירוש הוא, כפי שכתוב בלקוטי תורה של האריז"ל, שעיקר ענין העלאת הנרות הוא "אל מול פני המנורה", כדי להמשיך

לאחר שהשמן מגיע אל הראש והזקן, נאמר במזמור שהוא נוזל "על פי מידותיו", והאדמו"ר הזקן מפרש שהמידות הן המידות הרגשיות. זהו ענין העלאת שבעת נרות המנורה, ולקוטי תורה של האריז"ל מסביר את מטרתה.

מול פני המנורה¹³ להמשיך מלמעלה לבחי' כתר שבמל' והוא להגדיל בנינה כו' והענין הוא שהקב"ה בעצמו הוא רם ומתנשא.

"אל מול פני המנורה" — להמשיך מלמעלה אל בחינת כתר שבמלכות, וזאת כדי להגדיל את בנינה וכו'. והענין הוא שהקדוש ברוך הוא עצמו רם ונישא.

העלאת הנרות "אל מול פני המנורה" ממשיכה אור מלמעלה אל כתר שבמלכות — הרצון שבתוך המלכות — כדי לבנות את המלכות לכדי מבנה שלם. כאן מתחיל ההסבר מדוע הדבר נדרש: הקדוש ברוך הוא עצמו נישא למעלה מן העולמות.

5 וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] כלל להעולמות שיתגלה בפניהם כי הם כלא ממש חשיבי. וכמשל שיתגלה האדם להתנשא על הזכוב שכלא חשיב נגדו כן יותר מכן אין ערוך. וצריכין להמשיך באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] שיתעורר לעילא בחינת רצון שירצה להיות מלך על עם.

אין לו צורך כלל בעולמות, כדי שיתגלה בפניהם, שהרי הם נחשבים לאין ממש. הדבר דומה לאדם שמתגלה כדי להתנשא על זכוב, שנחשב לאין לעומתו; וכך [הדבר למעלה], ואף למעלה מזה, אין ערוך כלל. ויש להמשיך באמצעות אתערותא דלתתא, שתתעורר למעלה בחינת רצון, שירצה להיות מלך על עם.

אין לה צורך להתגלות לעולמות, הנחשבים בעיניו לאין, כשם שאין לאדם ענין להציג את עליונותו על זכוב; והפער בין ה' לעולמות גדול לאין ערוך. לכן נדרשת אתערותא דלתתא, כדי לעורר למעלה את הרצון להיות מלך על עם.

6 וממשיכים זה ע"י אהבה רבה שהמשיך והדליק אהרן כה"ג [כהן גדול] לכנס"י [לכנסת ישראל] וכנ"ל שאהבה רבה הוא אהבה ותשוקה נפלאה. שיתגלה אור א"ס ב"ה למטה.

והמשכה זו נעשית באמצעות האהבה רבה שהמשיך והדליק אהרן הכהן הגדול בכנסת ישראל. וכפי שנאמר לעיל, אהבה רבה היא אהבה ותשוקה מופלאות, שיתגלה למטה אור אין סוף ברוך הוא.

ההתעוררות מלמטה היא האהבה רבה שאהרן הכהן הגדול הדליק בכנסת ישראל. כפי שהוסבר במאמר הקודם, זוהי תשוקה מופלאה שאור אין סוף יתגלה למטה, בעולם הזה.

כי זהו בחי' אהרן כה"ג [כהן גדול] להיות נראה אור. ועיי' אהבה רבה זו מעוררים למעלה שימושך ויתגלה מן הרצון העליון

כי זו בחינתו של אהרן הכהן הגדול — שהאור יראה. באמצעות אהבה רבה זו מעוררים למעלה שיימשך ויתגלה מן הרצון העליון,

תפקידו של אהרן הוא שהאור יראה ויתגלה למטה. אהבה זו, שאנשי עמו חשים, מעוררת למעלה את הרצון העליון להימשך ולהתגלה.

שהוא כתר רעוא דכל רעוין אל בחי' כתר שבמל' דהיינו שיהיה הרצון להיות מלך וזהו אל מול פני המנורה.¹⁴

שהוא כתר, "רצון כל הרצונות", אל בחינת כתר שבמלכות, כלומר, שיהיה רצון להיות מלך. וזהו "אל מול פני המנורה".

הרצון העליון הוא כתר, הנקרא "רצון כל הרצונות", והוא נמשך אל כתר שבמלכות — הרצון להיות מלך. זהו, אומר אדמו"ר הזקן, פירוש "אל מול פני המנורה".

7 וזהו שירד ע"פ מדותיו.¹⁵ וכן בעבודה כשעובד בבחי' זו נמשך בחי' שירד ע"פ מדותיו של הקב"ה פי' שממשיך עי"ז גילוי אלקות בנפשו שמתהפכים עי"ז מדותיו ונעשה בריה חדשה ממש שנשמר מאד מן הרע כו'.

וזהו "שירד על פי מדותיו". וכך גם בעבודת ה': כאשר אדם עובד בבחינה זו, נמשכת הבחינה של "שירד על פי מדותיו" של הקדוש ברוך הוא. כלומר, באמצעות כך הוא ממשיך גילוי אלקות לתוך נפשו, וכך מדותיו מתהפכות והוא נעשה ממש בריה חדשה, הנזהרת מאוד מן הרע וכו'.

אהבתו של אהרן, הממשיכה את הרצון העליון למלכות, היא השמן הזולג "על פי מדותיו" של ה'. בעבודתו של האדם, עבודה מתוך אהבה זו ממשיכה גילוי אלקות לתוך נפשו ומחוללת שינוי במדותיו, עד שהוא נעשה בריה חדשה ונשמר מאוד מן הרע.

קטע 4 • 81

תחילה הדרום: אברהם ומיכאל

8 והנה המנורה היה בדרום. היינו שא"א לבא לבחי' אהבה רבה זו אא"כ [אלא אם כן] יקדים תחלה בחינת ומדרגת אהבת עולם

והנה המנורה עמדה בדרום. כלומר, אי אפשר להגיע למדרגה זו של אהבה רבה, אלא אם כן מקדימים לה תחילה את בחינת ומדרגת אהבת עולם,

המנורה עמדה בצדו הדרומי של המשכן, והדבר רומז לסדר בעבודת ה': אי אפשר להגיע לאהבה רבה של אהרן בלי להשיג תחילה אהבת עולם. המאמר הקודם מכנה אותה אהבת עולם משום שהיא נמשכת מהתבוננות בעולם — במרחב ובזמן שלו — ובהתבטלותו לפני ה'.

שהוא בחי' אברהם שנאמר בו הלוח ונסוע הנגבה^{16, 17, 18, 19} ועיין מ"ש לעיל מענין הנגבה ועיין ברבות סדר לך לך (פלי"ט) ובזח"א [ובזהר חלק א] שם (ד"פ ע"א ודפ"ג ב' פ"ד א')

שהיא בחינתו של אברהם, שעליו נאמר: "הלוח ונסוע הנגבה". ועיין במה שנכתב לעיל על עניין הנגבה; ועיין במדרש רבה, סדר לך לך (פרק ל"ט), ובזהר חלק א' שם (דף פ' ע"א, ודף פ"ג ע"ב, פ"ד ע"א);

אהבת עולם היא בחינתו של אברהם, שעליו נאמר בתורה שהלך "הלוח ונסוע הנגבה". כאן מפנים לדיון הקודם על "הנגבה", למדרש על לך לך ולזהר שם, המתאר את המסע כהתקדמות ממדרגה למדרגה, עד שהגיע לדרום, לחלקו.

ועיין בפ' ויגש (דרי"ו ע"א) גבי להנחיל אוהבי^{20, 21} והיינו כמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] ר"פ יתרו (דס"ז ב') שיש בחי' מיכאל כהנא רבא.²²

ועיין בפרשת ויגש (דף ר"ו ע"א), בעניין "להנחיל אוהבי". וזהו כפי שנכתב בזהר חלק ב', בתחילת פרשת יתרו (דף ס"ז ע"ב): שיש בחינה של מיכאל, הכהן הגדול,

כאן מפנים גם לזהר על ויגש, על הפסוק "להנחיל אוהבי", ולזהר בתחילת פרשת יתרו, העוסק במיכאל, "הכהן הגדול".

ועוד בחי' עליונה יותר (מעלת) [במעלת] כהן גדול. והנה בחי' מיכאל הוא בחי' אהבת עולם הנמשך מבחי' חסד לאברהם²³ וזהו ענין הנגבה

וכן יש מדרגה עליונה עוד יותר, במעלת הכהן הגדול. והנה בחינתו של מיכאל היא בחינת אהבת עולם, הנמשכת מבחינת "חסד לאברהם", וזהו ענין הנגבה;

למעלה ממיכאל יש מדרגה גבוהה עוד יותר — מדרגת הכהן הגדול. מיכאל הוא בחינת אהבת עולם, הנמשכת מחסד, "חסד לאברהם"; וזהו פירוש "הנגבה".

וכן מיכאל הוא מימין²⁴ כנז' [כנזכר] ברבות במדבר פרשה ב' ואח"כ בחינת אהרן כהן גדול מדליק המנורה בבחי' אהבה רבה בחינת שיעור ע"פ מדותיו²⁵ כו'.

וכך גם מיכאל הוא מימין, כפי שנזכר במדרש רבה, במדבר, פרשה ב'. ואחר כך באה בחינתו של אהרן הכהן הגדול, המדליק את המנורה בבחינת אהבה רבה — בחינת "שיעור על פי מדותיו" וכו'.

מקומו של מיכאל בימין, צד החסד, נאמר במדרש רבה, במדבר. רק לאחר מדרגה זו באה בחינתו של אהרן הכהן הגדול, המדליק את המנורה באהבה רבה — השמן שיעור "על פי מדותיו".

קטע 5 • 91

מדוע מרירות, ולאן עלו השבטים

9 והנה משנ"ת [מה שנתבאר] לעיל שאה"ר [שאהבה רבה] זו דאהרן באה ג"כ ע"י אותה ההתבוננות עצמה רק

כאשר ישים מרירות בנפשו על החשך המסתיר כו'

והנה, ביחס למה שהוסבר לעיל, שאהבה רבה זו של אהרן באה גם היא באמצעות אותה ההתבוננות עצמה, אלא
כאשר האדם מעורר מרירות בנפשו על החושך המסתיר וכו':

במאמר הקודם נאמר שאהבתו הרבה של אהרן יכולה לנבוע מאותה התבוננות שמביאה לאהבת עולם, בתנאי שהאדם חש גם מרירות על
החושך המסתיר את האלוקות. כעת מסביר אדמו"ר הזקן מדוע המרירות היא שעושה את ההבדל.

היינו לפי שמקור המשכה זו הוא מבחי' ח"ס [חכמה סתימאה] כנ"ל ובחכמה אתברירו והבירור היינו ענין
כתיתת הזיתים דוקא.

הטעם הוא שמקור ההמשכה הזאת הוא מבחינת חכמה סתימאה, כנוצר לעיל, ו"בחכמה מתבררים"; והבירור הוא
עניין כתישת הזיתים דווקא.

מקורה של אהבה זו הוא בחכמה סתימאה, שבה "בחכמה מתבררים". הבירור הוא דווקא כתישת הזיתים.

שזהו ענין שישים מרירות בנפשו ויצעק אל ה' בצר לו כו' ואזי ע"ז דוקא נמשך מזה השמן הטוב
שמבחי' מו"ס [מוחא סתימאה] שרש האה"ר [האהבה רבה]

זהו עניין עוררות המרירות בנפשו, כך ש"יצעק אל הו"י בצר לו"י וכו'; ואז דווקא, באמצעות כך, נמשך מכאן השמן
הטוב, שמקורו בבחינת מוחא סתימאה, שהיא שורש האהבה הרבה

המרירות והזעקה אל ה' בשעת צרה הן הכתישה. דווקא באמצעותן נמשך השמן הטוב ממוחא סתימאה, שורש אהבתו הרבה של אהרן.

דאהרן גם כמ"ש בד"ה שוש אשיש²⁶ בענין גנוחי גנוח²⁷ שע"י הכייה מעורר יג"מ [י"ג מדות] הרחמים כו'
ע"ש והרי משם שרש אה"ר [אהבה רבה] דאהרן שנמשך מבחינת ורב חסד.²⁸

של אהרן. וכך גם כתוב במאמר המתחיל "שוש אשיש", בענין "גנוחי גנוח": באמצעות הכייה מעוררים את שלוש
עשרה מידות הרחמים וכו' (עיינו שם); ואכן, משם שורש האהבה הרבה של אהרן, הנמשכת מבחינת "ורב חסד".

המאמר "שוש אשיש" מביא רעיון דומה בענין "גנוחי גנוח", תיאור תרועת השופר בגמרא: הכייה מעורר את שלוש עשרה מידות הרחמים.
אהבתו הרבה של אהרן מושרשת שם, במידה "ורב חסד".

ובפ"י בהעלותך י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' במדבר (דק"יח ע"ב) ע"פ ששם עלו שבטים²⁹ אל"ן י"ב שבטין י"ב תחומין דלתתא.³⁰

ואת פירוש "בהעלותך" אפשר להסביר על פי הכתוב בזהר חלק ג, פרשת במדבר (דף ק"יח ע"ב), על הפסוק "ששם עלו שבטים": "אלו שנים-עשר השבטים, שנים-עשר תחומים שלמטה".

כעת עובר אדמו"ר הזקן לפירוש "בהעלותך". הוא מבסס אותו על דברי הזהר בפרשת במדבר, המפרש את "ששם עלו שבטים" כמתייחס לשנים-עשר השבטים, "שנים-עשר תחומים שלמטה".

ופי' ששם קאי על ירושלים הבנויה כעיר³¹ כו' היא בחינת מל' ולשם הוא עליית השבטים י"ב תחומין דלתתא שבבריאה.

והפירוש הוא ש"ששם" מתייחס ל"ירושלים הבנויה כעיר" וכו', שהיא בחינת מלכות; ואל"ה עולים השבטים, שנים-עשר התחומים שלמטה שבבריאה.

"ששם" מתייחס לירושלים שבאותו מזמור, המייצגת את מלכות. השבטים, שהם שנים-עשר תחומים בעולם הבריאה, עולים אליה.

ופי' כעיר שחברה לה יחדו איתא בזהר וישב (דקפ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) דאתחברת אמא בברתא³² והו' כחדא ועמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי המשכן משכן העדות:³³

ואת פירוש "כעיר שחברה לה יחדו" מוצאים בזהר, פרשת וישב (דף קפ"ג, בסוף ע"ב): אימא מתחברת עם הבת, והן נעשות כאחת. ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "אלה פקודי המשכן משכן העדות".

הזהר בפרשת וישב מסביר "כעיר שחברה לה יחדו" בכך שאימא (בינה) מתחברת עם הבת (מלכות), והן נעשות כאחת. כאן מפנה המאמר לעיון רחב יותר בנושא במאמר "אלה פקודי המשכן".

קטע 6 • 101

אהרן מעלה את מלכות עצמה

10 וזהו כענין ולקשרא שביעאה בשביעאה המבואר בזהר פקודי (דף ר"ס סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] סוף שער הק"ש [הקריאת שמע] בהגה"ה [בהגהה] מהחברים.

וזה דומה לענין "ולקשרא שביעאה בשביעאה", המבואר בזהר, פרשת פקודי (דף 260, סוף ע"ב), ובפרי עץ חיים, בסוף שער קריאת שמע, בהגהה מהחברים:

הקישור של אימא עם הבת, שתואר זה עתה, נמשל לביטוי שבזהר "לקשרא שביעאה בשביעאה". הגהה בפרי עץ חיים, בסוף שער קריאת שמע, מסבירה את הביטוי.

ממלי עד בינה כו' והנה עליי [עלייה] זו דששם עלו שבטים^{34, 35, 36, 37} היינו ע"ד מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שם בפ"י כתפלה אריכתא דמיא

ממלכות ועד בינה וכו'. והנה העלייה של "ששם עלו שבטים" היא בדומה למה שכתוב בפרי עץ חיים שם, בפירוש "כתפלה אריכתא דמיא",

ההגהה מסבירה שהקישור מגיע ממלכות ועד בינה. לאחר מכן מושווית עליית השבטים למה שכתוב בפרי עץ חיים על הביטוי "כתפלה אריכתא דמיא".

שהוא עליי [עלייה] היכל ק"ק [קדש הקדשים] דבריא באצילות עד שנעשה בחי' אצילות ממש וכן הוא ג"כ בעליות דקבלת שבת.

שהיא עליית היכל קודש הקודשים דבריא לאצילות, עד שהוא נעשה ממש בחינת אצילות; וכך גם בעליות של קבלת שבת.

הביטוי מתייחס לעליית ההיכל העליון ביותר של בריאה, קודש הקודשים שבו, לאצילות, עד שהוא נעשה אצילות עצמה. עלייה דומה של העולמות מתרחשת גם בקבלת שבת.

ועיין מענין י"ב שבטין³⁸ בזהר ויחי (דרמ"א ע"א) ומענין ששם עלו שבטים כו' (שם דרמ"ב א') ובפ' ויצא דקנ"ח א' ובפ' פקודי (דרכ"א ב' דרכ"ט ב') ובפ' אחרי (דע"ח א').

ועיין בענין שנים-עשר השבטים בזוהר, פרשת ויחי (דף 241א), ובענין "ששם עלו שבטים" כו' (שם, דף 242א); וכן בפרשת ויצא, דף 158א; בפרשת פקודי (דף 221ב, דף 229ב); ובפרשת אחרי, דף 78א.

כאן מובאים מקומות נוספים בזוהר העוסקים בשנים-עשר השבטים ובפסוק "ששם עלו שבטים", בפרשות ויחי, ויצא, פקודי ואחרי.

והנה ענין בהעלותך דאהרן י"ל [יש לומר] שמעלה אותן למעלה מבחי' ששם עלו שבטים מצד עצמן. שעלייתם הוא בבחי' מלי' כנ"ל.

והנה, בענין "בהעלותך" של אהרן, יש לומר שהוא מעלה אותם למעלה מבחינת "ששם עלו שבטים" מצד עצמם, שהרי עלייתם היא בבחינת מלכות, כנזכר לעיל.

העלאת הנרות בידי אהרן עולה על העלייה שהשבטים עולים מצד עצמם. עלייתם, "ששם עלו שבטים", מגיעה רק עד מלכות, ירושלים.

אבל אהרן שמעלה הנרות הוא עליות המלי'. והיינו ע"י שממשיך בה מבחי' חכמה וכענין מ"ש בזהר פ' אמור (ד"ק ע"ב)

אבל אהרן, שמעלה את הנרות, הוא שמעלה את המלכות. והיינו על ידי שהוא ממשיך לתוכה מבחינת חכמה, וכעין מה שכתוב בזוהר, פרשת אמור (דף 100ב),

אהרן מעלה את המלכות עצמה, על ידי שהוא ממשיך לתוכה את אור החכמה. בזוהר על פרשת אמור מתואר הבדל דומה.

בזמנא דנהרא מאבא עילאה³⁹ כו' שזהו למעלה מבחי' ומדרגת בזמנא דנטלא מבי אימא כו' ע"ש ובבחי' [ובביאורי הזהר].

"בזמנא דנהרא מאבא עילאה" וכו', שהוא למעלה מבחינת ומדרגת "בזמנא דנטלא מבי אימא" וכו' (עיינו שם ובביאורי הזהר).

הזהר מבחין בין שני מצבים של המלכות: כשהיא מאירה מאבא עילאה, כלומר מחכמה, וכשהיא מקבלת מ"בי אימא", כלומר מבינה. המצב הראשון נעלה יותר, והוא זה שמחוללת העלאת נרות אהרן.

וזהו ההפרש בין קרבנות הנשיאים להדלקת והטבת הנרות ועיין מ"ש במ"א ההפרש בין מוחין דאימא למוחין דאבא בד"ה

וזהו ההבדל בין קרבנות הנשיאים לבין הדלקת הנרות והטבתם. ועיינו במה שכתוב במקום אחר על ההבדל בין מוחין דאימא למוחין דאבא, במאמר המתחיל

זהו ההבדל בין קרבנות שנים-עשר הנשיאים, שהביאו מתנות לחנוכת המזבח, לבין הדלקת הנרות והטבתם בידי אהרן. כאן מפנים למאמר אחר העוסק בהבדל בין מוחין דאימא למוחין דאבא, המוחין הנמשכים מבינה ומחכמה.

להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ועיין מ"ש במ"א ע"פ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פתח במזבח וסיים בשולחן כו' ובענין ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן⁴⁰ כו'. ובכ"ז [ובכל זה] יובן מ"ש בהעלותך.

"להבין את הנאמר בהגדה: 'מצה זו' וכו'". ועיינו גם במה שנכתב במקום אחר על דברי חז"ל: "פתח במזבח וסיים בשולחן" וכו', ועל עניין "ויין ישמח" וכו', "להצהיל פנים משמן" וכו'. ועל פי כל זה יובן הנאמר "בהעלותך".

המאמר ההוא, העוסק במצה שבהגדה, מסביר שהמצה היא המוחין של אבא. הטקסט מפנה גם לדיונים בדברי חז"ל על הפסוק ביחזקאל, ש"פתח במזבח וסיים בשולחן", וכן בפסוקים על "ויין ישמח" ועל "שמן"; כל אלה מסייעים להבין את "בהעלותך".

ועיין בזהר פ' חיי שרה (דקכ"ה א) במ"ה [בשם מ"ה] ע"פ משקה הרים מעליותיו⁴¹ איזו היא עלייה זהו עדן⁴² והרמ"ז [והרב משה זכות] שם האריך בזה והנה עדן הוא ח"ע [חכמה עילאה] וזהו ג"כ פי' בהעלותך דאהרן כו':⁴³

ועיינו בזה, פרשת חיי שרה (דף קכ"ה ע"א), במדרש הנעלם, על הפסוק "משקה את ההרים מעליותיו": "מהי העלייה? זהו עדן". והרמ"ז האריך שם בענין זה. והנה עדן הוא חכמה עילאה, וזהו גם פירוש "בהעלותך" של אהרן וכו'.

במדרש הנעלם קורא הזהר את הפסוק "משקה את ההרים מעליותיו" ושואל מהי העלייה, כלומר החדר העליון: עדן. עדן הוא חכמה עילאה, ולכן "בהעלותך" פירוש העלאת אל החכמה.

קטע 7 • 111-12

שנים-עשר שבילים ושבעה נחלים

11 ובכ"ז [ובכל זה] י"ל [יש לומר] עוד דהנה בקרבנות הנשיאים הי' [היה] לכל נשיא קרבן בפ"ע [בפני עצמו] ועי"ז העלה שבטו. ובהעלאת אהרן את הנרות⁴⁴ שהן נשי"י [נשמות ישראל] הנה מתעלים כולם ע"י שבעת הנרות.

ועם כל זאת אפשר לומר עוד: בקרבנות הנשיאים היה לכל נשיא קרבן משלו, ובאמצעותו העלה את שבטו. ואילו בהעלאת אהרן את הנרות, שהם נשמות ישראל, כולם מתעלים באמצעות שבעת הנרות.

כל אחד משנים-עשר הנשיאים הביא קרבן משלו, ובאמצעותו העלה את שבטו. שבעת נרות המנורה של אהרן, המסמלים את נשמות ישראל, מעלים את כולן יחד.

ועי"ן מזה בזהר פ' בהעלותך (דקנ"א סע"א [סוף עמוד א] וע"ב). והענין דכ"ג [דכה"א גוונא] מצינו גבי קי"ס [קריעת ים סוף] שנקרע הים ליי"ב גזרים⁴⁵ לכל שבט מסילה בפ"ע [בפני עצמו].

ראו על כך בזהר, פרשת בהעלותך (דף קנ"א, סוף ע"א וע"ב). העניין הוא שמצאנו דבר דומה בקריעת ים סוף: הים נקרע לשנים-עשר חלקים, נתיב נפרד לכל שבט.

הזהר בפרשת בהעלותך מציב את שנים-עשר קרבנות הנשיאים על המזבח מול שבעת נרות המנורה. אותה הבחנה מופיעה גם בקריעת ים סוף, שבה, כפי שאומר המדרש, הים נקרע לשנים-עשר חלקים, נתיב לכל שבט.

ולעיתיד גבי והניף ידו על הנהר כו' כתיב והכהו לשבעה נחלים,⁴⁶ ומבואר במ"א על פסוק זה דלפי שקריעת ים סוף הוא בבחי' מלי' והוא להיות עליות והתחברות י"ב שבטים שבכריאה בשרשן שבאצי"י י"ב גבולי אלכסון דז"א,

ולעיתיד, בעניין "והניף ידו על הנהר" וגו', נאמר: "והכהו לשבעה נחלים". ובמקום אחר מבואר על פסוק זה, שמכיוון שקריעת ים סוף היא בבחינת מלכות, ותכליתה להעלות ולחבר את שנים-עשר השבטים שבכריאה אל שורשם שבאצילות, שנים-עשר גבולי האלכסון של ז"א,

לעיתיד לבוא אומר ישעיהו שה' יניף את ידו על הנהר ויכה אותו לשבעה נחלים. במקום אחר מוסבר שקריעת ים סוף היא בבחינת מלכות: היא מעלה ומחברת את שנים-עשר השבטים, הנמצאים בכריאה, אל שורשם שבאצילות — "שנים-עשר גבולי האלכסון" של ז"א. זהו מונח מספר יצירה המציין את שנים-עשר הקצוות שבין ששת הכיוונים.

ולכן נקרע ליי"ב גזרים. אכן והניף ידו על הנהר היינו בחי' בינה. שהבינה מעלמת אור החכמה.

לכן הוא נקרע לשנים-עשר חלקים. ואילו "והניף ידו על הנהר" הוא בבחינת בינה, שכן בינה מעלימה את אור החכמה.

לכן הים נקרע לשנים-עשר חלקים. הנהר שלעיתיד לבוא, לעומת זאת, הוא בבחינת בינה, המעלימה את אור החכמה.

12 וצ"ל גילוי אור החכמה שאור א"ס מלובש בחכמה. ולפי שגילוי זה שבחכמה נמשך מבחי' ז"ת נ"י תחתונות] דעתיק ע"כ נאמר והכהו לשבעה נחלים⁴⁷ כו' כנגד ג' אבות וארבעה אמהות כי בעבר הנהר ישבו אבותיכם⁴⁸ כו'.

וצריך להיות גילוי של אור החכמה, שכן אור אין סוף מלובש בחכמה. מכיוון שגילוי זה שבחכמה נמשך מבחינת שבע הספירות התחתונות של עתיק, נאמר: "והכהו לשבעה נחלים" וכו', כנגד שלושת האבות וארבע האמהות; שכן "בעבר הנהר ישבו אבותיכם" וכו'.

הכאת הנהר, כלומר בינה, מגלה את אור החכמה, שבו מלובש אור אין סוף. מכיוון שגילוי זה נמשך משבע הספירות התחתונות של עתיק, הנהר מתפצל לשבעה נחלים, כנגד שלושת האבות וארבע האמהות. נראה שהפסוק מובא מפני שהוא מציב את האבות "בעבר הנהר", שאין פירושו מעבר לבינה.

קטע 8 • 13

שני סוגי שמן

13 וכעין זה הוא ג"כ ההפרש בין קרבנות הנשיאים שהוא בחי' ששם עלו שבטים⁴⁹ מבריא לאצילות ע"כ לכל שבט הי' [היה] העלאה בפ"ע [בפני עצמו] שמקבל משרשו שבאצילות כו' ועיין מ"ש בביאור ע"פ יהודה אתה יודוך אחיך,⁵⁰

וכך הוא גם ההבדל בין קרבנות הנשיאים, שהם בבחינת "שם עלו שבטים" — מבריא לאצילות; לכן לכל שבט הייתה העלאה בפני עצמה, מתוך קבלה משרשו שבאצילות וכו'. ועיין במה שנכתב בביאור על הפסוק "יהודה, אתה יודוך אחיך".

אותו הבדל קיים בין קרבנות הנשיאים לבין הנרות. הקרבנות הם בבחינת "שם עלו שבטים", מבריא לאצילות, ולכן לכל שבט הייתה העלאה משלו, מתוך קבלה משרשו שלו שבאצילות; כאן מפנים למאמר על הפסוק "יהודה, אתה יודוך אחיך".

אבל העלאת הנרות המנורה שעיקר ההעלאה ע"י אור החכמה דייקא שלמעלה מהבינה כנ"ל שמשם הוא בחי' השמן כו' ע"כ נמשך בבחי' ז' נרות דייקא מעין בחי' והכהו לשבעה נחלים⁵¹ דייקא.

אבל העלאת נרות המנורה, שעיקרה נעשה דווקא באמצעות אור החכמה, שלמעלה מבינה, כנזכר לעיל, ומשם באה בחינת השמן וכו' — נמשכת דווקא בבחינת שבעה נרות, בדומה ל"והכהו לשבעה נחלים".

העלאת הנרות נעשית באמצעות אור החכמה, שלמעלה מבינה, וממנה בא השמן. לכן היא נמשכת דווקא בבחינת שבעה נרות, בדומה לשבעת הנחלים שלעתידי.

וכנודע ג"כ דשרש השמן שבחכמה נמשך מבחי" ע"ק [עתיקא קדישא] כמ"ש במ"א בשם הזוהר הרקיע בפי ויקרא ע"פ כשמן הטוב⁵² כו'. והרמ"ז [והרב משה זכות] בפי אמור (כדף פ"ט ע"א) בד"ה ההוא שמן.

וכידוע גם ששורש השמן שבחכמה נמשך מבחינת עתיקא קדישא, כפי שנכתב במקום אחר בשם הזוהר הרקיע, בפרשת ויקרא, על הפסוק "כשמן הטוב" וכו'. וכן כתב הרמ"ז בפרשת אמור (כדף פ"ט ע"א), בדיבור המתחיל "ההוא שמן",

ידוע ששורש השמן שבחכמה נמצא בעתיקא קדישא, הרובד הפנימי ביותר של כתר, כפי שנכתב במקום אחר בשם הזוהר הרקיע על הפסוק "כשמן הטוב". הרמ"ז, בפירושו לזוהר בפרשת אמור, בדיבור המתחיל "ההוא שמן", מביא הבחנה דומה.

כ' [כתב] שיש ב' מיני שמנים. הא' שמן למאור. והמין השני הוא שמן המשחה. הא' הוא מכתרא עילאה. והב' ממו"ס [ממוחא סתימאה] כו' ע"ש:

כתב שיש שני מיני שמנים: הראשון הוא שמן למאור, והמין השני הוא שמן המשחה. הראשון הוא מכתרא עילאה, והשני ממוחא סתימאה וכו'; עיינו שם.

הרמ"ז מבחין בין שני מיני שמנים: שמן למאור, שמקורו בכתר העליון, ושמן המשחה, שמקורו במוחא סתימאה. מכאן ששמן המנורה מגיע עד לכתר עצמו.

בעבודה

תחילה על האדם "לכתת" את עצמו: להשפיל את עצמו עד עפר, לחוש מרירות על ריחוקו מה' ולזעוק אליו בעת צרתו. כך נמשך שמן החכמה הנסתרת אל לימוד התורה שלו ("ותהי נפשי כעפר לכל; פתח לבי בתורתך"), וכן האהבה הגדולה המתעוררת בעקבותיו; לאהבה זו צריכה להקדים אהבת עולם. אהבה זו משנה את מדותיו, עד שהוא נעשה ברייה חדשה ונוהר מאוד מן הרע.

שאלות לשיחה

1. מדוע שמן המנורה צריך לבוא מזיתים כתושים, ולמה מקבילה הכתישה למעלה ובעבודת האדם?
2. כיצד נעשות שערות הזקן שבמזמור קל"ג להלכות התורה, ומדוע הן מופיעות בין ה"כתישה" לשמן?
3. אם העולמות אינם נחוצים לה', כיצד מעוררת אהבתו הגדולה של אהרן את רצונו להיות מלך?
4. מדוע צריכה אהבת עולם, אהבתו של אברהם מן הדרום, להקדים את אהבתו הגדולה של אהרן?
5. מה ההבדל בין שנים־עשר קרבנות הנשיאים לשבעת נרותיו של אהרן, וכיצד מבטאים שנים־עשר שבילי הים ושבעת נחלי הנהר את ההבדל?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 2

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 כחמר טב על דורדייה

כאידרא רבא אומר הוזהר שמוח זה, החכמה הסתומה, נח במנוחה ובשלווה במקומו, "כיון הטוב על שמריו".

Zohar, Idra Rabba 3:14-6:25 ספר הזהר, האדרא רבא גי'י"ד-י"ח:כ"ה

7 קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות

רב חסדא, בשם מר עוקבא, דורש את "קבוצותיו תלתלים" כדי ללמד שמכל קוץ שבאותיות אפשר לדרוש תלים על גבי תלים של הלכות.

Eruvin 21b:23-25 עירובין כ"א ב:כ"ג-כ"ה

"[ו]אִיזוּ וְחָקֵר תִּיָּקֵן מְשָׁלִים הַרְבֵּה" — אָמַר עוֹלָא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בְּתַחֲלִילָה הָיְתָה תוֹרָה דּוֹמָה לְכַפִּיפָה שְׂאִין לָהּ אָזְנִים, עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וַעֲשֶׂה לָּהּ אָזְנִים. "קוּצוֹתָיו תִּלְתָּלִים", אָמַר רַב חֲסִדָּא אָמַר מֶר עוֹקְבָא: מְלַמֵּד שֶׁיֵּשׁ לְדִרוֹשׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תִּלְתָּי תִּלְתָּלִים שֶׁל הֶלְכוֹת. "שְׁחוּרוֹת כְּעוֹרֵב": בְּמִי אֵתָּה מוֹצֵאֵן — בְּמִי

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

8 תלי תלים של הלכות

כשמשח מצא את ה' קושר כתרים לאותיות, נאמר לו שבעתיד ידרוש רבי עקיבא תלים על גבי תלים של הלכות מכל קוץ שבהן. הערת קה"ת מצטטת את הקטע הזה.

Menachot 29b:6-7 מנחות כ"ט ב:ו'-ז'

אמר רבא שבעה אותיות צריכות שלשה זיונים ואלו הן שעטנ"ז ג"ץ אמר רב אשי חזינא להו לספרי דווקני דבי רב דחטרי להו לגגיה דחיי"ת ותלו ליה לכרעיה דחיי"ת חטרי להו לגגיה דחיי"ת כלומר חי הוא ברומו של עולם ותלו ליה לכרעיה דחיי"ת כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מרי אמי מאי דכתיב (ישעיהו כו, ד) בטחו ביי עדי עד כי ביה יי צור עולמים אמר ליה כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

9 קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות

רש"י על "קבוצותיו תלתלים": "על כל קוץ וקוץ תלים תלים של הלכות". הערת קה"ת מצטטת כאן את דברי רש"י.

Rashi on Song of Songs 5:16:7 רש"י על שיר השירים ה':ט"ז:

קוּצוֹתָיו תִּלְתָּלִים. עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תִּלְתָּי תִּלְתָּלִים שֶׁל הֶלְכוֹת:

His locks hang. Upon every point and [תְּלִים] are heaps of laws

The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001 (CC-BY) • The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001 (CC-BY)

10 ונפשי כעפר לכל תהי

מילים אלה לקוחות מתפילתו של מר, בנו של רבינא, שאמר כשסיים את תפילת העמידה: "ותהי נפשי כעפר לכל; פתח לבי בתורתך". אדמו"ר הזקן

1

התורה מצווה על ישראל להביא "שמן זית זך, כתית, למאור" עבור המנורה. אדמו"ר הזקן רואה במילה "כתית" את המפתח: השמן, החכמה הנסתרת, נמשך באמצעות הכתייה.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

וְאֵתָּה תִצְוֶה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

2 כתיתת הזית

בתחילת פרשת תצוה ממשיך המדרש את ישראל לזית: מכים בו, כותשים וטוחנים אותו, עד שהוא מוציא את שמנו; כך גם ישראל, לאחר שמכים ולוחצים אותם, חוזרים אל ה' והוא עונה להם. אדמו"ר הזקן מיישם את הדימוי כעבודתו הפנימית של האדם.

Shemot Rabbah 36:1 שמות רבה ל"ו:א'

3

3 בירור עולם התיקון מעולם התהו ושכירת הכלים שנפלו לבי"ע

אדמו"ר הזקן כותב שם שעולם התיקון נברר ונתקן באמצעות מוחא סתימאה דאריך אנפין, מתוך עולם התהו ושכירת הכלים, שנפלו לבריאה, יצירה ועשיה. על בחינה זו אומר הוזהר: "בכחמה מתבררים". המאמר מצטט זאת כדי לבסס את הקביעה שעיקר הבירור הוא במוחא סתימאה.

Tanya, Iggeres HaKodesh 28:5 תניא, אגרת הקדש כ"ח:ה'

... "בְּחִכְמָה אֶתְבָּרְרוּ", וְ"אֵתְהַפְּקָא חֲשׂוֹכָא לְנִהוּרָא", דְּהֵיִינוּ עוֹלָם הַתִּיקוּן, שְׁנִתְבָּרַר וְנִתְתַּקַּן עַל־יְדֵי "מוֹחָא סְתִימָאָה" דַּ"אַרְיָה אֲנַפִּין", מְעוֹלָם הַתְהוּ וּשְׂכִירַת הַכִּלִּים, שֶׁנִּפְּלוּ בְּבְרִיאַת־הַיְצִירָה־עֲשִׂיָּה וְכוּ', כְּנֻדַּע. - לְזוֹת - מִטְּהַרְתָּ טוּמְאַת הַמֶּת, אִף שֶׁהוּא אָבִי אֲבוֹת וְכוּ', וְלִמְטָה מְטָה מְנוּגָה:

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

4

4 כי אתה נרי

שירת דוד: "כי אתה נרי, הוי". הפסוק פותח את המאמר שהסוגריים מפנים אליו, העוסק ביראה העליונה הנמשכת מן השמן.

II Samuel 22:29 שמואל ב כ"ב:כ"ט

כִּי־אֵתָּה נִרִי Havayah וְנִרִי הָיָה חֶשֶׁכִּי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5

5 כשמן הטוב כי יורד על הזקן

"כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן, זקן אהרן, שיורד על פי מידותיו". אדמו"ר הזקן מפרש את השמן כחכמה, את הזקן כשערות הנמשכות מעודף המוחין, ואת המידות כמדות.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַזָּקָן וְזָקֵן אֶהְרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מִדּוֹתָיו:

פסוקה 6

14 אל מול פני המנורה

"אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". כאן הכוונה היא להמשכת הרצון העליון אל כתר של מלכות — הרצון להיות מלך.

Numbers 8:2 במדבר ח"ב:

דבר אל־אַהֲרֹן וְאֶמְרָתָּ אֵלָיו כְּהַעֲלֹתָ אֶת־הַנֵּר אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest' the lamps, the seven lamps shall give light in front of the 'candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 7

15 שירוד ע"פ מדותיו

"הנוזל על שולי בגדיו (מדותיו)". אדמו"ר חזק מחיל את המילים הן על מדותיו של ה' והן על רגשותיו של האדם, שההתגלות משנה אותם.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַזָּקָן וְקוֹנֵי־אֶהָרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוֹתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the ;collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

16 הלוך ונסוע הנגבה

"ויסע אַבְרָם הַלֹּךְ וְנִסְעָה הַנֶּגְבָה". אדמו"ר חזק מחיל את הדרום כחסד, מידתו של אברהם, ואת הנסיעה כעלייה של אהבת עולם.

Genesis 12:9 בראשית י"ב:ט'

וַיִּסַּע אַבְרָם הַלֹּךְ וְנִסְעָה הַנֶּגְבָה:

And Abram journeyed, going on still toward the South

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 הלוך ונסוע הנגבה

על פסוק זה אומר המדרש שאברהם היה ממשיך לסמן את דרכו ופונה אל מקום בית המקדש. הדברים מפנים למדרש על לך לך, פרק ל"ט.

Bereshit Rabbah 39:16 בראשית רבה ל"ט:ט"ז

"ויבן שם מזבח לה'" אמר רבי אלעזר ג' מזבחות בנה אחד לבשורת א"י וא' לקנינה וא' שלא יפלו בניו הה"ד (יהושע ז, ו): "ויקרע יהושע שמלותיו ויפול על פניו ארצה לפני ארון ה' עד הערב הוא וקני ישראל ויעלו עפר על ראשם" אר"א בן שמוע התחילו מזכירים זכותו של אברהם אבינו שנאמר (בראשית יט, כו): "ואנכי עפר ואפר" כלום בנה אברהם מזבח בעי אלא שלא יפלו בניו בעי. "ויקרא בשם ה'" מלמד שהקריא שמו של הקב"ה בפי כל בריה. ד"א "ויקרא" התחיל מגייר גרים ולהכניסם תחת כנפי השכינה. ...

He built an altar to the L-rd there" - Rabbi Elazar said: He "built three altars; one for the good tidings of [being granted] the Land of Israel, one for its acquisition, and one so his descendants would not fall [in battle]. That is what is written [concerning the battle of Ai]: "Joshua rent his garments, fell on his face to the ground before the Ark of the L-rd until the

מפרש את הביטוי הראשון כריסוק ואת השני כשערות — ההלכות.

Berakhot 17a:4 ברכות י"ז א:ד'

מר בריה דרבנא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי: "אלקי, נצור לשוני מרע ושתותי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה. פתח לפי בתורתך, ובמצותיך תרדוף נפשי. ותצילני מפגע רע, מיצר הרע, ומאשה רעה, ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם. וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי."

Mar b. Kabina used to add at the conclusion of his prayer : O my G-d ! (Guard my tongue from evil and my lips from speaking guile ; and to such as curse me let my soul be dumb, yea, let my soul be unto all as the dust. Open my heart to Thy Torah, and let my soul pursue Thy commandments. And do Thou deliver me from mishap, from the evil impulse, and from an evil woman and all evil which breaks ... forth to come upon the world

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

11 בשיר השירים מתואר ראשו של האהוב: "קבוצותיו תלתלים, שחורות כעורב". חז"ל דורשים את התלתלים כרמז לתלים של הלכות.

Song of Songs 5:11 שיר השירים ה':יא

ראשו כְּתָם פֹּזָה קְוֹצוֹתָיו תִּלְתָּלִים שְׁחֹרוֹת כְּעוֹרֵב:

His head is as the most fine gold, His locks are curled, And .black as a raven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

12 שירוד ע"פ מדותיו

סוף הפסוק על השמן הטוב: "שירוד על שולי בגדיו" (מידותיו). אדמו"ר חזק מחיל את המידות כמדות הרגש, ואת ירידת השמן עליהן כהעלאת שבעת הנרות.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַזָּקָן וְקוֹנֵי־אֶהָרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוֹתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the ;collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 "בהעלותך את הנרות, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". אדמו"ר חזק מסביר את הביטוי "אל מול פני המנורה" כהמשכת אור מלמעלה אל הכתר של מלכות.

Numbers 8:2 במדבר ח"ב:

דבר אל־אַהֲרֹן וְאֶמְרָתָּ אֵלָיו כְּהַעֲלֹתָ אֶת־הַנֵּר אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest' the lamps, the seven lamps shall give light in front of the 'candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 חסד לאברהם

"תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם". חסד הוא מידתו של אברהם, וממנה גזור אדמו"ר הזקן את אהבת עולם, מדרגתו של מיכאל.

Micah 7:20 מיכה ז':כ'

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As
Thou hast sworn unto our fathers from the days of old
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 מיכאל הוא מימין

המדרש אומר שכפי שה' ברא ארבע רוחות וארבעה דגלים, כך הציב ארבעה מלאכים סביב כיסאו: מיכאל, גבריאל, אוריאל ורפאל; מיכאל לימינו, כנגד ראובן.

Bamidbar Rabbah 2:10 במדבר רבה ב':י'

25 שירוד ע"פ מדותיו

"שירוד על פי מידותיו". אהבתו הגדולה של אהרן היא השמן שירוד על המידות.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כשמן הטוב על־הראש ירד על־הזקן וְזֶן־אֶהְרֹן שִׁירֹד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon
the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the
;collar of his garments
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

26 שוש אשיש

"אשיש בהוי" מאד". הפסוק פותח את המאמר, המצטט אותו בהקשר לבכי המעורר את שלוש עשרה מידות הרחמים.

Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:י'

שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי־ישע מעיל צדקה
ועשני כחתן יקחתי פאר וכפלה תעדה כל־יה:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in
my G-d; For He hath clothed me with the garments of salva-
tion, He hath covered me with the robe of victory, As a bride-
groom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth
herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 גנוחי גנוח

בדיון על התרועה שבשופר מביא התלמוד שתי דעות באשר לקולה: לפי דעה אחת היא אנוחות גניחה ("גנוחי גנוח"), ולפי האחרת — קולות יללה. המאמר משתמש בביטוי המתאר את הבכי המעורר את שלוש עשרה מידות הרחמים.

Rosh Hashanah 33b:10 ראש השנה ל"ג ב:י'

אמר אבי: בָּהָא וְדַאי פְּלִיגִי, דְּכִתְיִב: "יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם", וּמִתְרַגְּמִינוּ: "יוֹם יִבְכָּא יֵהָא לְכוּן". וְכִתְיִב בְּאַיְמִיה דְּסִיסְרָא: "בְּעֵד הַחֲלוּן נִשְׁקָפָה וְתִבְכֵּב אִם סִיסְרָא". מֶר סִבְר גְּנוּחֵי גִנְחָה. וְמֶר סִבְר יְלּוּלֵי יֵלִיל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

28 ורב חסד

בין שלוש עשרה מידות הרחמים שהוכרוזו למשה נאמר "ורב חסד". אדמו"ר

evening, he and the elders of Israel, and they put dust on
... their heads" (Joshua 7:6). Rabbi Elazar ben
Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah,
2022 (CC-BY)

18 הלוח ונסוע הנגבה

הזוהר אומר ש"הנגבה" הוא הדרום, חלקו של אברהם, וש"הלוח ונסוע" פירושו מדרגה אחר מדרגה, עד שעלה אל הדרום ונקשר שם כראוי.

Zohar, Lech Lecha 10:68-75 ספר הזוהר, לך לך י:ס"ח-ע"ה

Thus Abram proceeded from grade to grade until he
reached his own rightful grade, as it is written, "And Abram
journeyed, going on still toward the South", the South (typi-
fying wisdom) being the allotted portion of Abram, and
there he finally fixed himself

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

19 הלוח ונסוע הנגבה

בקטע זה (פג ע"ב-פד ע"א, כפי שמצוין בטקסט) מפרש הזוהר שוב את "הלוח ונסוע הנגבה" כעלייה מדרגה אחר מדרגה, עד שאברהם התעטר בדרום, בחלקו.

Zohar, Lech Lecha 18:165-19:176 ספר הזוהר, לך לך י"ח:קס"ה-י"ט:קע"ו

Note this. At first Abram proceeded from the lower to the
higher, as it is written, "And the L-rd appeared to Abram",
and again, "to the L-rd who appeared to him", and then "go-
ing on his journeys to the South"-grade after grade until he
was endowed with the South which was his rightful portion

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

20 להנחיל אוהבי

הזוהר על ויגש אומר שמי שנשמה קדושה שורה בו אהוב על הקדוש ברוך הוא, כפי שנאמר: "להנחיל אוהבי יש"; "אוהבי" הם אלה שהנשמה הקדושה שורה בהם.

Zohar, Vayigash 2:15-3:26 ספר הזוהר, ויגש ב:ט"ו-ג:כ"ו

21 להנחיל אוהבי

החכמה אומרת: "להנחיל אוהבי יש, ואוצרותיהם אמלא". הטקסט מצטט את הפסוק דרך הזוהר על ויגש, בהקשר של אהבה.

Proverbs 8:21 משלי ח:כ"א

לִהְנַחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאַצְרֵתִיהֶם אֲמַלֵּא:

That I may cause those that love me to inherit substance,
And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 מיכאל כהנא רבא

בתחילת יתרו אומר הזוהר שיש מלך למטה, בדומה למלך שלמעלה, ומתחתיו כהן המשרת אותו: "סוד מיכאל כהנא רבא, דאיהו בימינא".

Zohar, Yitro 1:8-18 ספר הזוהר, יתרו א:ח-י"ח

There is a King below, in the likeness of the King above, who
is king over all that is below; and under him there is a Priest
who ministers to him: this is he whom we call Michael, the
High Priest, who is at the right hand. All this constitutes the
true object of faith, that of the side of holiness

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

come cause the upper Jerusalem to descend below; this is further proved by the phrase "as a city that is compact (she-... hubrah) together", where the term hubrah

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

33 אלה פקודי המשכן משכן העדות

"אלה פקודי המשכן, משכן העדות". פסוק זה פותח את המאמר בלקוטי תורה שאליו מתייחס הטקסט בעניין חיבור זה.

Exodus 38:21 שמות ל"ח:כ"א

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד עלי פי משה עבד ה' ליהוה
איתמר בן אהרן הכהן:

These are the accounts of the tabernacle, even the tabernacle of the testimony, as they were rendered according to the commandment of Moses, through the service of the Levites, by the hand of Ithamar, the son of Aaron the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

34 ששם עלו שבטים

"שם עלו השבטים, שבטי י"ה, עדות לישראל". הפסוק מציג את המסגרת לדיון כולו בעליית השבטים.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד

ששם עלו שבטים שבטיקה עדות לישראל להדות לשם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 ששם עלו שבטים

בפרשת ויצא אומר הוזהר שכל השבטים הם הסדרים (תיקונים) של העולם התחתון, לפי הדגם שלמעלה, ושהשבטים עולים בעדות עליונה, ככתוב: "שם עלו השבטים, שבטי י"ה".

Zohar, Vayetzei 23:231-24:243 ספר הוזהר, ויצא כ"ג:רל"א-כ"ד:רמ"ג
R. Jesse said: 'The sons of the handmaids represented the four joints which were necessary for the perfecting of the whole.' R. Eleazar remarked: 'It was for that reason that these joints project outwards, despite the fact that they are all organic parts of the body, which otherwise is perfectly straight; and thus all the tribes ascend as a testimony on high, as Scripture says: "Whither the tribes went up, even the tribes of the L-rd, as a testimony unto Israel, to give ... "thanks unto the name of the L-rd

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

36 ששם עלו שבטים

בפרשת פקודי דורש הוזהר את הפסוק בשני שלבים: "שם עלו השבטים" הם השבטים שלמעלה, "שבטי י"ה" הם השבטים שלמעלה, ויעדות לישראל הוא השם הקדוש שנקרא עדות.

Zohar, Pekudei 19:165-21:175 ספר הוזהר, פקודי י"ט:קס"ה-כ"א:קע"ה
This recondite symbolism underlies the passage, "Whither the tribes went up, the tribes of the L-rd, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-rd" (Ps. 122, 4). The reference here is to the twelve supernal tribes, they being the tribes of YH (the L-rd), a name that is a testimony to Israel

הזקן מציין מידה זו כשורש לאהבתו הגדולה של אהרן.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו

ויעבר ה' על־פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורחמים ואמת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ששם עלו שבטים

"ששם עלו שבטים, שבטי י-ה, עדות לישראל". אדמו"ר הזקן מפרש את "ששם" כירושלים, מלכות, שאליה עולים השבטים.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד

ששם עלו שבטים שבטיקה עדות לישראל להדות לשם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 ששם עלו שבטים אליו י"ב שבטין י"ב תחומין דלתתא

על "איש על דגליו" אומר הוזהר שארבעת המחנות של כנסת ישראל הם שנים עשר שבטים, שנים עשר גבולות סביבה, והכול כמתואר לעיל; ועל "ששם עלו שבטים" הוא אומר: אלו הם שנים עשר השבטים, שנים עשר גבולות למטה.

Zohar, Bamidbar 3:27-38 ספר הוזהר, במדבר ג:כ"ז-ל"ח

EVERY MAN WITH HIS OWN STANDARD, ACCORDING TO THE ENSIGNS...1There is here a lacuna in the text. This signifies the four camps of the Community of Israel, comprising the twelve tribes, forming twelve boundaries enclosing Her, all on the celestial model. Of this Scripture says: "Whither the tribes went up" (Ps. 122, 4), to wit, the twelve tribes, the twelve lower boundaries: "even the tribes of YH, as a testimony unto Israel" (Ibid.), inasmuch as of a truth YH is the attestor of Israel

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

31 ירושלים הבנויה כעיר

"ירושלים הבנויה כעיר שחוכרה לה יחידו". ירושלים מייצגת את מלכות, ו"שחוכרה לה יחידו" — את חיבור אימא עם הבת.

Psalms 122:3 תהילים קכ"ב:ג

ירושלם הבנויה כעיר שחוכרה לה יחידו:

Jerusalem, that art builded as a city that is compact together

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 דאתחברת אמא בברתא והווי כחדא

הוזהר שואל מדוע נאמר "שחוכרה" בלשון יחיד, ומשיב שהאם התחברה עם הבת והן נעשו לאחת.

Zohar, Vayeshev 7:92-10:102 ספר הוזהר, וישב ז':צ"ב-י"ק:ב

According to our teachers, G-d fashioned the lower Jerusalem on the model of the heavenly Jerusalem, the one exactly facing the other, as it is written: "the place, O L-rd, which thou hast made for thee to dwell in, the Sanctuary, O L-rd, which thy hands have established" (Ex. 15, 17). The expression "that art builded" indicates that G-d will in time to

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 משקה הרים מעליותיו איזו היא עלייה זהו עדן

במדרש הנעלם מביא רבי תנחום את הפסוק "הוא משקה את ההרים מעליותיו" ואומר: איזו היא העלייה? זהו עדן.

Zohar, Chayei Sara 18:142-147 ספר הזהר, חיי שרה י"ח:קמ"ב-קמ"ז

43 בתיאור ההיכל השביעי, הוזהר מדבר על רצון הלב העולה מלמטה למעלה, עד אין סוף, "לקשור את השביעי בשביעי", ולאחר מכן על המשכת ברכות מלמעלה למטה לכל העולמות.

Zohar, Pekudei 52:785-795 ספר הזהר, פקודי נ"ב:תשפ"ה-תשצ"ה

פסקה 11**44 אהרן את הנרות**

הוזהר מסביר מדוע פרשת המנורה מופיעה אחרי קרבנות הנשיאים: שנים עשר נשיאים חנכו את המזבח, כנגד שנים־עשר השבטים בארבעה דגלים; ואילו המנורה, ששבעת נרותיה הודלקו בידי הכהן, מאירה מלמעלה באמצעות אהרן.

Zohar, Beha'alotcha 7:39-9:49 ספר הזהר, בהעלותך ז':ל"ט-ט"מ

45 שנקרע הים לייב גורים

בין עשרת הניסים שהתרחשו על הים, המדרש אומר שהים נחלק לשנים עשר שבילים, ונבקע לחלקים, כמו שנאמר: "לגזור ים סוף לגזרים".

Midrash Tanchuma, Beshalach 10:1 מדרש תנחומא, בשלח י"א

וְאֵתָה הָיָם אֶת מִטָּה. עֲשֶׂה נָסִים נַעֲשׂוּ לָהֶם עַל הָיָם. נִקְבַּע לָהֶם הָיָם וְנִקְבַּע כְּמִין כְּפֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: נִקְבַּע כְּמִטָּה רֹאשׁ פְּרִזִּי וְגו' (חבקוק ג, יד). וְנִחַלְק לְשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבִילִים, שֶׁנֶּאֱמַר: וְנִטָּה אֶת יָדְךָ עַל הָיָם וְנִקְבַּעְהוּ. וְנַעֲשֶׂה יָבֵשָׁה יָבֵשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בִּיבֵשָׁה (שמות טו, יד). וְנַעֲשׂוּ כְּמִין מִיטָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יד, כט): דָּרְכָתָ בָּיִם סוּסִיד חֶמֶר מִיָּם רַבִּים (שמות יד, טו). וְנַעֲשׂוּ הַמַּיִם פְּרוֹרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: אֶתָּה פּוֹרֶרֶת בְּעֶזְרְךָ יָם (תהלים עד, יג). וְנַעֲשׂוּ סִלְעִים סִלְעִים, ...

And lift thou up thy rod (Exod. 14:16). Ten miracles were performed in their behalf at the sea. The sea was split asunder for them, and became a kind of vault, as it is said: Thou hast struck through with his own rods the heads, etc. (Hab. 3:14). It was divided into twelve paths, as it is said: And stretch out thy hand over the sea and divide it (Exod. 14:16). It was turned into dry land, as it is said: And the children of ... Israel walked upon dry land

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

46 והניף ידו על הנהר כו' כתיב והכהו לשבעה נחלים

ישעיהו מתנבא שבעתיד ה' "יניף ידו על הנהר ברוחו האדירה, ויכהו לשבעה נחלים". אדמו"ר חזקוני מפרש שהנהר הוא בינה.

Isaiah 11:15 ישעיהו י"א:ט"ו

וְהָתָרִים הִ' אֶת לָשׁוֹן יָם־מִצְרַיִם וְהִנִּיף יָדוֹ עַל־הַנְּהָר בְּעֵצִים רוּחוֹ וְהָקִהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בְּנַעֲלִים:

And the L-RD will utterly destroy the tongue of the Egyptian sea; And with His scorching wind will He shake His hand over the River, And will smite it into seven streams, And cause men to march over dry-shod

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

37 ששם עלו שבטים

בפרשת אחרי מסביר הוזהר "השבטים" שבפסוק הם שנים־עשר גבולות המתפצלים מן האילן הגדול והחזק, שאותו הם יורשים מצד אבא ואמא.

Zohar, Achrei Mot 64:378-66:388 ספר הזהר, אחרי מות ס"ד:שע"ח-ס"ו:שפ"ח

Whither the tribes went up, even the tribes of KAH": these "are the twelve boundaries which spread from that great and mighty Tree, and which it inherited from the side of the Father and the Mother. "For there are set thrones for judgement, thrones for the house of David": that he may inherit the holy kingdom, he and his sons for all generations. Thus this is a hymn which David composed concerning the holy supernal kingdom

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

38 ייב שבטין

הוזהר מתאר את סדר שנים־עשר השבטים תחת השכינה, בדומה לים שעמד על שנים־עשר בקר, שלושה הפונים לכל צד, הכול לפי הדגם שלמעלה.

Zohar, Vayechi 64:651-65:661 ספר הזהר, ויחי ס"ד:תרנ"א-ס"ה:תרס"א

39 בזמנא דנהרא מאבא עילאה

הוזהר אומר שכאשר מלכות מאירה מן אבא העליון היא נקראת קודש, מפני שהיא מקבלת מבית אבא; בכך היא נבדלת מהזמן שבו היא מקבלת מבית אמא, כמו ביום הכיפורים.

Zohar, Emor 38:202-40:226 ספר הזהר, אמור ל"ח:ב'מ'-רכ"ו

This is the purpose which these blasts should serve, being accompanied by repentance before G-d. Thus when Israel produce the blasts of the shofar with proper devotion, the supernal Shofar returns and crowns Jacob so that all is properly arranged. Another throne is set up and joy is universally diffused and G-d has mercy on the world. Happy are Israel who know how to divert their Master from justice to mercy and to be the instruments for establishing all worlds. Corresponding to the three series of blasts three books are ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

40 ויין ישמח כו' להצהיל פנים משמן

"ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן". הטקסט מפנה לדיון בפסוק זה במקום אחר.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּין יִשְׁמַח לִבְב־אָנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֶן וְלֶחֶם לִבְכ־אָנוּשׁ יִסְעֵד: And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 משקה הרים מעליותיו

"הוא משקה את ההרים מעליותיו". הוזהר מפרש את המילה "מעליותיו" — "עליותיו העליונות" — כעדות.

Psalms 104:13 תהילים ק"ד:י"ג

מִשְׁקֵה הָרִים מִעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֵׂיךָ תִּשְׁבַּע הָאָרֶץ: Who waterest the mountains from Thine upper chambers; The earth is full of the fruit of Thy works

פסוקה 12

51 והכהו לשבעה נחלים

"והכהו לשבעה נחלים". שבעת הנרות פועלים על פי דוגמת שבעת הנחלים הללו.

Isaiah 11:15 ישעיהו י"א:ט"ו

וְהָחֳרִים ה' אֶת לְשׁוֹן יָם־מִצְרַיִם וְהִנִּיף יָדוֹ עַל־הַנָּהָר בְּעֵינֵם רוּחוֹ וְהָכָהוּ לְשַׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בְּנָעָלִים:

And the L-RD will utterly destroy the tongue of the Egyptian sea; And with His scorching wind will He shake His hand over the River, And will smite it into seven streams, And .cause men to march over dry-shod

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 כשמן הטוב

"כשמן הטוב על הראש". זוהר הרקיע, המצוטט כאן, מפרש את הפסוק כמראה ששורש השמן שבחכמה הוא בעתיקא קדישא.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב

כִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַנֶּזֶק וְזָקֵן־אֶהְרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the ;collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47

והכהו לשבעה נחלים

"והכהו לשבעה נחלים". אדמו"ר הזקן קושר את שבעת הנחלים לשבע הספירות התחתונות של עתיק, ולשלושת האבות ולארבע האימהות.

Isaiah 11:15 ישעיהו י"א:ט"ו

וְהָחֳרִים ה' אֶת לְשׁוֹן יָם־מִצְרַיִם וְהִנִּיף יָדוֹ עַל־הַנָּהָר בְּעֵינֵם רוּחוֹ וְהָכָהוּ לְשַׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בְּנָעָלִים:

And the L-RD will utterly destroy the tongue of the Egyptian sea; And with His scorching wind will He shake His hand over the River, And will smite it into seven streams, And .cause men to march over dry-shod

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48

בעבר הנהר ישבו אבותיכם

יהושע אומר לעם: "בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי למקם את שורש האבות מעבר לנהר, בינה.

Joshua 24:2 יהושע כ"ד:ב

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תְּרַח אָבִי אֲבִרָהָם וְאַבִּי נְחוֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

And Joshua said unto all the people: "Thus saith the L-RD, the G-d of Israel: Your fathers dwelt of old time beyond the River, even Terah, the father of Abraham, and the father of .Nahor; and they served other gods

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

49

ששם עלו שבטים

"במקום שעלו השבטים". כאן מדובר בקרבנות הנשיאים, בעלייתו של כל שבט מבריא אל שורשו שלו באצילות.

Psalms 122:4 תהילים קכ"ב:ד

שָׁשֶׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי־יִשְׂרָאֵל עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the .L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50

יהודה אתה יודוך אחיך

ברכת יעקב: "יהודה, אותך יודו אחיך". הפסוק פותח את המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט בעניין שורשי השבטים.

Genesis 49:8 בראשית מ"ט:ח

יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךְ אַחִיךָ יָדְךָ בְּעֶרְףְּ אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אֹבִיבָה:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down .before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק